

Sulat Pablo Para Ta Mga Taga-Efeso

Pauna Na Mga Ambal Parti Ta Yi Na Libro na Efeso

Yi na libro pasulat Pablo para ta mga ittaw naan ta syudad Efeso na mga gatuo ki Cristo. Ta timpo Pablo, syudad Efeso sakep ta prubinsya Asia daw pang-appat na bakod na syudad na sakep ta pag-dumala ta gubirno ta Roma. Efeso an naan kilid Dagat Agenas daw dungkaan ta tama na mga sakayan daw ilingan ta mga ganigusyo. Naan ta Efeso bantog na timplo ta dyusa na Artemis daw tama na mga taga-Efeso gasimba naan ta dyusa na Artemis. Naan ta *Mga Binuatan 19:23-28* pwidi nyo mabasa isturya an parti ta pagkuntra ta pila na mga taga-Efeso ki Pablo tenged ta iran na dyusa Artemis.

Na Pablo an naan ta Efeso, gasugid kanen ta miad na balita parti ki Cristo. Tenged tama na mga taga-Efeso gatuo ki Cristo, gaumpisa na may anen na mga gatipon-tipon na gatuo. Naan ta *Mga Binuatan 18:18-21* daw *Mga Binuatan 19:1-41* pwidi nyo mabasa parti ta pag-umpisa Pablo ta iya na ubra naan ta Efeso. Paglambay ta mga sampulo na taon o dusi na taon alin ta timpo na Pablo naan ta Efeso, gasulat kanen ta yi na libro para ta mga gatuo naan ta Efeso.

Naan ta yi na libro nasulat Pablo impurtanti na tupiko na plano ta Dyos na tanan na mga nabuat din na naan ta langit daw naan ta kalibutan i

ipasakep din ki Cristo para isya nang na manug-dumala ta tanan. Nasulat man parti ta plano ta Dyos na paagi ta kamatayen Cristo naan ta krus, mga dili-Judio daw mga Judio paisya Cristo na papranien naan ta Dyos aged patawaren. Tuyo Pablo ta pagsulat para mangabay ta mga gatuo naan ta Efeso na sunuron gid danen batasan na igo ta mga itlaw na isya ta pagtuo ki Cristo.

Naan ta yi na libro may darwa na parti. Naan ta una na parti na mga kapitulo uno asta tris, nasulat Pablo parti ta iran na pag-isyay paagi ta mga pabuat ta Dyos para ki danen paryo ta iya na pagpili ki danen na buaten na iya gid na mga itlaw daw iya na pagpatawad paagi ki Cristo daw iya na pagpamatuod paagi ta Dyos Ispiritu Santo na mabaton danen tanan an na mga kaayaran na patagana din para ta iya na mga itlaw. Naan ta pangarwa na parti na mga kapitulo kwattro asta sais nasulat Pablo iya na mga palaygay parti ta iran na pagsunod ta batasan na igo ta mga itlaw na iya ta Dyos daw parti man daw ino dapat buaten danen aged magpadayon pa gid iran na pag-isyay paagi ta malineng na pagdumaay.

Mga Tupiko Naan Ta Libro Na Efeso

1. Pagpangamusta Pablo (1:1-2)
2. Ambal Pablo parti ta mga kaayaran na atag ta Dyos naan ta mga itlaw na sakep ki Cristo (1:3 - 3:21)
3. Ambal Pablo parti ta batasan na igo ta mga itlaw na iya ta Dyos (4:1 - 6:20)
4. Katapusan ta yi na sulat (6:21-24)

Pagpangamusta Pablo

¹ Yaken i Pablo na isya ta mga apustulis Jesu-Cristo tenged ta pagbeet ta Dyos. Gapangamusta a ki kyo na mga ittaw na iya ta Dyos na yon man mga gatuos ki Jesu-Cristo.

² Kabay pa na mabaton nyo mga kaayaran daw katawayan na alin ta Dyos na ate na Amay daw alin ki Ginuo Jesu-Cristo.

Mga Pagdayaw Para Ta Dyos

³ Magpasalamat ki ta Dyos! Kanen na Dyos daw Amay ta ate na Ginuo Jesu-Cristo, paatag din ki kiten tanan na mga kaayaran na para ta mga ittaw na gatuos. Mga kaayaran na alin ki kanen para ki kiten tenged kiten i sakep ki Cristo daw tenged man na kiten i isya ta mga ittaw na labet en ta pagdumala Cristo na manugdumala na naan ta langit.* ⁴ Yi mga kaayaran na ate na pasalamat: Papili ki din daan, alin pa gid ta una bag-o pabuat kalibutan i, na kiten i na sakep ki Cristo gatuman gid ta iya na kabebet-en daw ula masaway kanen ki kiten. Papili ki din tenged ta iya na paggugma ki kiten.

⁵ Paplano din daan na paagi ki Jesu-Cristo buaten ki din na iya gid na mga bata tenged ta iya na liag. ⁶ Gani, magpasalamat ki gid ta Dyos tenged ta sikad dayad din na kabebet-en na pirmi din papakita ki kiten paagi ki Jesu-Cristo na iya na pinalangga.

⁷ Natubos ki alin ta silot ta ate na mga sala paagi ki Cristo na kanen an pasilutan daw napatay

---

* **1:3** Naan ta Efeso 1:20-21 daw Efeso 2:6-7 pwidi nyo mabasa parti daw ino beet ambalen na mga gatuos an labet en ta pagdumala Cristo na manugdumala na naan ta langit.

naan ta krus para ki kiten na lengngessa din an natulo.† Na natubos ki, napatawad ki man ta Dyos ta ate na mga sala tenged ta sikad dayad din na kabebet-en. ⁸ Subla pa ta ate na maisip mga pabuat din para ki kiten tak kanen an maalam daw kaintindi gid daw ino dapat din na buaten para ki kiten.

- ⁹ Papasugid din naan ki kiten iya na plano na ula din papasugid naan ta mga itlaw anay pa sa tak nadayaran kanen an na iling tan iya na pabuat. Patuyo din daan na tumanen iya na plano paagi ki Cristo. ¹⁰ Yi plano din: Daw mabot en igo na timpo na patirmino din, tanan na nabuat din na naan ta langit daw naan ta kalibutan i ipasakep din ki Cristo para isya nang na manugdumala ta tanan.
- ¹¹ Pabuat din kami i na iya gid na mga itlaw tenged sakep kay ki Cristo daw tenged man na plano din alin pa ta una na pilien kay din aged buaten na iya gid na mga itlaw. Nlaman ta na tanan na buat din sunod gid ta iya na plano na igo man ta iya na kabebet-en. ¹² Kami i na mga Judio na mga una en na gasalig ki Cristo pabuat din na iya gid na mga itlaw aged kanen an dayawen daw mas makala pa gid ta mga itlaw.
- ¹³ Kyo yan na mga dili-Judio pabuat din man na mga sakep ki Cristo tak gatuo kaw ki Cristo na namatian nyo tudlo an parti ta

---

† **1:7** Naan ta Hebreo 9:11-22 pwidi nyo mabasa parti ta lengngessa Jesus daw pagpatawad ta Dyos ta mga sala.

kamatuuran na yon man miad na balita na paagi ki kanen maluwas kaw alin ta silot ta inyo na mga sala. Tenged man na gatuo kaw ki kanen, Dyos Ispiritu Santo an na papangako ta Dyos paatag ta Dyos ki kyo para pamatuod na kyo yan iya gid na mga itlaw.

¹⁴ Tenged naan en ki kiten Dyos Ispiritu Santo an, sigurado ki na tanan na mga papangako ta Dyos ki kiten na iya na mga itlaw mabaton ta naan ta adlaw na tumanen din gid tanan na naan ta iya na plano para ta mga itlaw na patubos din. Gani, Dyos an dayawen daw mas makala pa gid ta mga itlaw.

¹⁵⁻¹⁶ Tenged ta sikad dayad na mga kaayaran na paatag ta Dyos ki kiten na mga sakep ki Jesu-Cristo, ula a gid gauntat ta ake na pagpasalamat ta Dyos naan ta ake na pangamuyo na kyo yan pasambit ko tak namatian ko na gatuo kaw ki Ginuo Jesus daw gapalangga man ta tanan na mga itlaw na iya ta Dyos. ¹⁷ Naan a gapangamuyo ta Dyos na makagagaem na Amay ta ate na Ginuo Jesu-Cristo daw gapangabay a ki kanen na paagi ta Dyos Ispiritu Santo ipaintindi din daw ipakala pa ki kyo daw kino gid kanen an daw ino man ubra din an. ¹⁸ Gapangabay a man na pawaan din inyo na isip aged mlaman nyo daw ino pa na papaabot ta na mga pangako din para ki kiten na kabaton ta upurtunidad na paatag din na buaten ki din na iya na mga itlaw. Pawaan din inyo na isip aged mlaman nyo man daw ino na mga sikad dayad na mga kaayaran na patagana din para ki kiten na iya na mga itlaw ¹⁹ daw mlaman

nyo daw ino gid masarangan ta Dyos ta iya na pagtabang ki kiten na mga gatuo. Masarangan din an labaw gid ta tanan na yon man bakod din na gaem. Paagi ta bakod din na gaem ²⁰ pabannaw din Cristo an daw papungko naan tengged ki kanen naan dapit ta tuo[†] naan ta langit. ²¹ Tengged Cristo an naan dya gamungko, beet ambalen na kanen an datas gid na manugdumala na labaw pa gid ta tanan na mga malain na ispiritu na mga gapanguna, mga may uturidad, mga gagaem, daw mga gadumala. Bisan kino pa na may gaem, dili din malabawan Cristo an anduni asta ta ula katapusan. ²² Papasakep ta Dyos tanan ya ki Cristo daw Cristo an pabetang din na pangulo ta tanan gid na mga gatuo ²³ na paumaw man na lawa Cristo. Tengged Cristo an bilang ulo daw tanan na mga gatuo, danen bilang lawa, beet ambalen na mga gatuo an pangkumplito ki Cristo. Cristo an a, pakumplito din plano ta Dyos parti ta tanan na pabuat ta Dyos.

2

Dayad Na Kabebet-en Ta Dyos Naan Ki Kiten Na Mga Nakasala

¹ Kyo na mga dili-Judio, na ula kaw pa kan-o gatuo ki Cristo, ula gid ta inyo na isip Dyos an tengged pirmi nyo nang ula pasunod kanen an daw gabuat kaw man ta sala kuntra ki kanen. ² Na ula kaw pa gatuo, nangabui kaw na pasunod nyo malain an na batasan ta mga ittaw na ula

---

[†] **1:20** Ambal an na papungko naan tengged ki kanen naan dapit ta tuo beet ambalen na Jesus daw Dyos isya nang ta uturidad.

gapati ta Dyos. Pasunod nyo man mga liag an Satanas. Kanen pangulo ta tanan na naan ta lugar ta mga ispiritu na yon man tanan na mga ispiritu ta kalibutan i na ula gapasakep ta Dyos. Gagaem man kanen an naan ta mga itlaw na ula gasunod ta liag ta Dyos. ³ Kami i na mga Judio, paryas kay man kan-o ta mga itlaw na ula gasunod ta liag ta Dyos. Gapagusto kay nang ta pagbuat ta malain nay na mga andem daw pasunod nay nang ame an na mga naliagan daw mga naisipan. Tenged iling tan buat nay, dapat nang gid na magilek Dyos an ki kami na silutan kay paryas ta iya na silot ta duma na mga itlaw na ula gasunod ta liag din. ⁴ Piro, tenged kanen an maluluy-on gid daw bakod iya na gugma ki kiten, ⁵ patagan ki din ta bag-o na kabui na paryo kiten i pabui din duma ki Cristo. Pabuat din iling tan maskin ula gid ta ate na isip kanen an daw pirmi ki nang gabuat ta sala kuntra ki kanen. -- Salamat gid na tenged ta dayad din na kabebet-en, paluwas ki din alin ta silot na ula katapusan! -- ⁶ Kiten i paryo man na pabannaw duma ki Cristo daw papungko na magdumala duma ki kanen naan ta langit tak kiten sakep ki kanen. ⁷ Iling tan pabuat ta Dyos para ki kiten aged anduni asta ta ula katapusan ipakita din na kanen an sikad gid miad paagi ta mga miad din na pabuat para ki kiten na sakep ki Jesu-Cristo.

⁸ Tenged ta dayad na kabebet-en ta Dyos, paluwas ki din alin ta silot paagi ta ate na pagtuo ki Cristo, dili tenged ta ate na kaugalingen na mga buat. Atag nang gid ta Dyos na naluwas ki, ⁹ dili bales ta ate na mga buat aged ula may magpabugal ta iya na kaugalingen. ¹⁰ Matuod gid

na kiten i mga buat gid ta Dyos tak pabag-o ki din paagi ki Jesu-Cristo aged magbuat ki ta mga miad tak plano din daan na tumanen ta mga miad na liag din na ate na buaten.

Mga Ittaw Na Pabag-o Ta Dyos

¹¹ Anduni, demdemen nyo daw ino kaw dati. Di' ba natao kaw na dili-Judio? Pasaligaan kaw ta mga paryo nay na mga Judio na ambal danen na kyo yan “dili mga ittaw na iya ta Dyos” daw danen an gabugal na danen nang “mga ittaw na iya ta Dyos” tak danen an nabuatan ta tanda naan ta lawa, piro kyo yan a, ula nabuatan ta tanda.* Piro, tanda na naan ta iran na lawa buat nang ta ittaw daw tappaw nang tak dili buat ta Dyos tenged iran na tagipusuon ula gabag-o. ¹² Dati kyo yan iling ti: Dili kaw pa sakep ki Cristo. Dili kaw kalai nay na mga Israelinen na mga ittaw na pinili ta Dyos daw ula kaw pa man labet ta mga pangako din na paatag ki kami. Isya kaw ta mga ittaw na ula gapati ta Dyos na yon man ula kaw paglaem na tabangan kaw din daw ula kaw din man kalaa. ¹³ Dati, madyo kaw ta Dyos, piro anduni tenged sakep kaw en ki Jesu-Cristo, kaprani kaw en ta Dyos paagi ki Cristo tak pasilutan kanen an para ki kiten tenged ta ate na mga sala na napatay kanen naan ta krus na lengnessa din an natulo.†

---

* **2:11** Tanda na pasambit naan ta birsikulo unsi, daw naan ta Inglis paumaw na ‘circumcision’. Pwidi nyo mabasa parti ta tanda naan ta lawa naan ta Mga Ambal Na Pasaysay. † **2:13** Naan ta Hebreo 9:11-22 pwidi nyo mabasa parti ta lengnessa Jesus daw pagpatawad ta Dyos ta mga sala.

14-15 Kiten i na mga Judio daw mga dili-Judio pausay Cristo. Paisya ki din na mga itlaw na iya ta Dyos. Dati, mga Judio daw mga dili-Judio ula gamiaray tak mga Judio an gasunod gid ta tama na mga sugo daw sunuron na alin ta Mga Sinulat Moises, piro mga dili-Judio a, ula gasunod. Tenged ula gamiaray kan-o, paryo na may padir na gabelag ki kiten, piro anduni patumba en tak paagi ta kamatayen Cristo pagsunod an ta mga sunuron alin ta Mga Sinulat Moises anduni dili en tenaan na dili magmiaray mga dili-Judio an daw mga Judio. Iling tan pabuat Cristo aged kiten na mga Judio daw dili-Judio buaten din na bag-o na mga itlaw na gaisya ta pagpasakep naan ki kanen. Tenged ki kanen, kami i na mga Judio daw kyo yan na mga dili-Judio gamiaray en. ¹⁶ Tuyo din man na paagi ta iya na kamatayen naan ta krus, kiten i, mga Judio man daw mga dili-Judio, paisya ki din na papranien naan ta Dyos aged patawaren. Tenged ki Cristo, ula en tenaan na dili ki magmiaray. ¹⁷ Cristo an giling naan ta kalibutan i aged kyo na mga dili-Judio na dati madyo ta Dyos daw kami man na mga Judio na dili madyo ta Dyos, magpati ta miad na balita parti ta paagi na kiten i patawaren ta Dyos. ¹⁸ Tenged ki Cristo, anduni kiten tanan, mga Judio man daw dili-Judio, pwidi en kaprani ta Dyos Amay paagi ta paryas nang na Dyos Ispiritu Santo na naan ki kiten. ¹⁹ Gani, kyo na mga dili-Judio dili en umawen na ula nay nakala na mga itlaw daw mga taga-duma na lugar. Kyo yan paumaw en na mga kasimanwa ta mga itlaw na iya ta Dyos daw mga mimbrow en ta pamilya ta Dyos ²⁰ tak gatuo kaw ki

Cristo tenged ta tudlo ta mga apustulis daw mga manugsugid ta kabebet-en ta Dyos. Iran na tudlo paryo pundasyon ta balay daw kyo yan paryo ta mga sangkap na padapat naan ta pundasyon. Jesu-Cristo an na ate na patuuan, kanen an paryo ta pamag-ang na bato[†] na ²¹ naan dya padapat mga sangkap ta balay daw maimo na sagrado na istaran para gid ta Ginuo. ²² Tenged gatuo kaw man ki Cristo, labet kaw man en naan ta mga gatuo na paryo kaw man mga sangkap na nadapat daw maimo na balay na naan dya gistar Dyos an paagi ta Dyos Ispiritu Santo.

3

Miad Na Balita Para Man Ta Mga Dili-Judio

¹ Tenged ta bakod na kaluoy ta Dyos ki kyo, gapangamuyo a para ki kyo. Nlaman nyo na papriso a tak may mga gakontra ki yaken ta ake na pagwali naan ta mga dili-Judio parti ki Jesu-Cristo.

² Sigurado a na nlaman nyo en ake na kateng-danan. Tenged ta dayad na kabebet-en ta Dyos, pasalig din ki yaken na magwali a ki kyo na mga dili-Judio. ³ Pasugid din ki yaken iya na plano na anay pa sa ula din anay pasugira naan ta mga itaw. Plano din an nasambit ko en naan ta surat ko i, piro lipo nang. ⁴ Daw mabasa nyo, mlaman nyo na naintindian ko iya an na plano na pabuat din paagi ki Cristo. ⁵ Alin pa ta una, iya an na plano

---

[†] **2:20** Ta timpo Pablo, tama na balay ta mga Judio na buat alin ta mga kinurti na bato. Pinakaimpurtanti na bato pamag-ang an na pabetang naan ta pamusod na naan dya umpisa ta pagdapat ta duma na kinurti na mga bato.

ula din anay pasugira naan ta mga itlaw, piro anduni, paagi ta Dyos Ispiritu Santo pasugid din en ki kami na iya na napili na mga apustulis daw mga manugsugid ta iya na kabebet-en. ⁶ Iling ti iya na plano: Kyo na mga dili-Judio may pribiliyo kaw man na paryas ta pribiliyo nay na mga Judio tak gatuo kaw man ki Cristo na namatian nyo miad na balita parti ki kanen. Gani, kyo yan bilang mga manunubli man en paryo ki kami tak kyo yan mga bata man ta Dyos daw mabaton nyo man mga kaayaran na patagana ta Dyos para ta iya na mga bata. Gaisya kaw ta paumaw na lawa Cristo na yon man tanan na mga gatuo ki kanen. Labet kaw man en ta mga pangako ta Dyos para ta mga sakep ki Jesu-Cristo.

⁷ Pabuat a ta Dyos na isya ta iya na mga manugsirbi na magsugid ta miad na balita. Ake na katengdanan isya na bakod na pribiliyo na paatag ki yaken tenged ta dayad din na kabebet-en. Paagi ta iya na gaem nasarangan ko na magtuman ta ake na katengdanan. ⁸ Daw isipen ta gid, naan ta tanan na mga itlaw na iya ta Dyos, dili yaken papaabot na tagan ta Dyos ta bakod na pribiliyo. Piro, patagan a din ta pribiliyo na isugid ko naan ta mga dili-Judio miad an na balita parti ta dili maisip na mga kaayaran alin ki Cristo. ⁹ Pribiliyo ko man na ipaintindi naan ta mga itlaw paagi an na natuman plano ta Dyos parti ta mga dili-Judio. Alin ta pagbuat ta kalibutan i, kanen na Dyos na gabuat ta tanan, ula din anay pasugira iya an na plano. ¹⁰ Yi iya na plano: Anduni paagi ki kiten na mga gatuo mapakita din na kanen an maalam gid daw mga pakitaan din an mga malain na ispiritu

na gapanguna daw may uturidad naan ta lugar ta mga ispiritu. ¹¹ Paagi ki kiten napakita din ki danen na kanen an maalam tak iling tan tuyo din bag-o pa pabuat kalibutan i daw iya na plano natuman en paagi ki Jesu-Cristo na ate na Ginuo. ¹² Tenged kiten i sakep ki Cristo, may pagsalig ki na paagi ta ate na pagtuo ki Cristo libri ki en na marani ta Dyos na ula ki adlek. ¹³ Gani, pangabay ko nang na dili magluya inyo na nakem tenged ta kabellay na naagian ko anduni naan ta prisuan tak inagian ko i para ta inyo na kayaran.

Pangamuyo Pablo

¹⁴ Tenged ta bakod na kaluoy ta Dyos ki kyo na mga dili-Judio, galuod a gid ta pagpangabay para ki kyo naan ta Dyos Amay. ¹⁵ Kanen Dyos na alinan ta tanan na mga angil na naan ta langit daw kiten tanan na naan ta kalibutan i. ¹⁶ Tenged kanen an may tama gid na mga kaayaran na para ta iya na mga itlaw, gapangabay a ki kanen na tabangan kaw din paagi ta Dyos Ispiritu Santo para magbiskeg pa gid inyo na nakem. ¹⁷ Gapangabay a man na paagi ta terek nyo na pagtuo ki Cristo buaten kaw na paryo balay na istaran din na kanen gid tag-iya. Daw kyo paryo en balay Cristo, terek pa gid ta inyo na nakem gugma nyo an naan ta Dyos daw naan ta iya na mga itlaw. Terek nyo na gugma paryo ta kaoy na may dalem na gamot daw balay na may dayad na pundasyon. ¹⁸ Gapangabay a man ta Dyos na kyo yan daw tanan na duma pa na mga itlaw din makaintindi gid ta gugma Cristo na sikad gid bakod na paryo dili masukol daw ino kalaparen, kalangkawen,

kadatasen daw kadalemen. ¹⁹ Gapangabay a pa man na maski dili ta maintindian tanan gid parti ta gugma Cristo ki kiten, padayon na magdugang inyo an na pag-intindi parti ta iya na gugma aged ugali ta Dyos inyo na sunuron.

²⁰ Anduni, dayawen ta Dyos an. Pirmi kanen an gabuat para ki kiten ta subla pa gid ta ate na ayuon daw subla pa man ta ate na maisipan daw buaten din sunod ta gaem ta Dyos Ispiritu Santo na naan ki kiten para matuman iya na kabebet-en naan ta ate na kabui. ²¹ Dayawen ta gid Dyos an ta tanan na timpo, anduni man daw asta ta ula katapusan, tenged ta mga pabuat din para ta mga gatuo daw tenged man ki Jesu-Cristo! Amen.

4

Mga Pakiluoy Pablo

¹ Ta matuod, tama na mga miad na pabuat ta Dyos para ki kiten. Gani, yaken i na isya na gasakripisyo naan ta prisuan ta ake na pagsirbi ki Ginuo Jesus, gapakiluoy a ki kyo na sunuron nyo batasan na liag ta Dyos para ki kiten na mga kabaton ta upurtunidad na paatag din na buaten ki din na iya na mga itaw. Iling ti mga batasan na liag din: ² pirmi mapainebesen, miad batasan, mapasinsyaen may pasunaid ta kada isya tenged ta inyo na paggugma, ³ daw gaisyaay ta nakem tenged paryas nang na Dyos Ispiritu Santo na naan ki kyo. Tingwaen nyo na magpadayon inyo an na pag-isyay paagi ta malineng na pagdu-maay. ⁴ Di' ba kiten tanan na sakep ki Cristo paanggid na naan ki ta isya nang na lawa? Paryas

nang na Dyos Ispiritu Santo na naan ki kiten. Isya ki nang ta paglaem ta mga pangako para ta mga papili ta Dyos. ⁵ Isya ki nang man ta Ginuo na ate na pasunod. Isya ki nang ta pagtuo ki Ginuo Jesus. Isya ki ta pagpabautismo naan ta ngaran Ginuo Jesus. ⁶ Isya ki nang ta Dyos na Amay ta tanan. Kanen gagaem ki kiten tanan, kanen gid gabuat para mga plano din matuman paagi ki kiten tanan daw kanen naan ki kiten tanan.

⁷ Anduni, naan ta kada isya ki kiten Cristo an gaatag ta mga abilidad dipindi ta liag din na iatag ki kiten. ⁸ Iling man tan nabatang naan ta sinulat na pulong ta Dyos,

“Na giling kanen an naan ta datas na lugar,
padala din tama na mga biag na nakamang
din

daw gatag ta mga rigalo naan ta mga itlaw.”*

⁹ Ambal an na “giling kanen an naan ta datas na lugar” beet ambalen na kanen gapanaog anay naan ta ebes ta kalibutan i. ¹⁰ Gani, kanen an na gapanaog anay ta kalibutan i, kanen man gyapon giling ya asta ta katasanan aged tanan na naan ta kalibutan daw kalangitan sakep ta iya na gaem.†

---

* **4:8** Mga Salmo 68:18 Naan ta Mga Salmo kapitulo sisintay-utso pwidi nyo mabasa parti ta isya na ari na kadaag ta gira na ta iya na pag-uli may kasadyaan. Naan ta iran na kasadyaan, may parid na munta ta apaw Bukid Sion na naan Jerusalem daw mga itlaw na pabiag ta ari papakuyog din naan ta parid. Naan ta Mga Salmo kapitulo sisintay-utso ambal na ari beet ambalen Ginuo Dyos. Naan ta Efeso 4:8 punto Pablo na gadaag na ari beet ambalen Cristo. † **4:10** Naan ta birsikulo dyis, ambal na kanen beet ambalen Cristo. Naan ta Efeso 1:20-21 pwidi nyo mabasa isturya parti ki Cristo na kanen an giling naan ta katasanan daw tanan sakep en ki kanen.

11 Ambal an na “gaatag ta mga rigalo” beet ambalen na naan ki kiten na mga gatu may paatag Cristo an na mga itaw na magsirbi bilang apustulis, duma an mga manugsugid ta kabebet-en ta Dyos, duma an a mga manugsugid ta miad na balita, daw duma pa gid a mga pastor[†] daw manugtudlo. 12 May paatag kanen an na iling tan na mga itaw aged kiten na mga itaw na iya ta Dyos tudluan para malam magsirbi naan ki kanen daw naan ta mga paryo ta na utod ki Cristo. Daw kada isya ki kiten magsirbi na terek gid ta ate na nakem, maglig-en ate na pagtuo daw magdayad man ate na pagdumaay bilang mga utod ki Cristo. 13 Daw lig-en ate na pagtuo daw dayad ate na pagdumaay, ate na pag-isyay igo gid ta mga itaw na mga gatu. Mag-isyay ki man ta pagkala gid ta usto ki Cristo na Bata ta Dyos daw ate na batasan igo gid ta mga itaw na gatu na yon man sunod gid ta batasan Cristo. 14 Daw batasan Cristo ate na sunuron, dili ki en paryo nang ta mga bata na dali nang maluko tak dili ki en mapapati ta lain-lain na mga tudlo na dili igo. Dili ki man en paryo ta mga gakyog-kuyog nang naan ta baled daw paliso-liso nang ta angin na gasalyo-salyo tak dili ki en madala ta tudlo ta mga itaw na sikad manluko daw mga pwirti mandaya na gaisab ta kamatuuran. 15 Dapat gid na dili ki iling tan na

---

[†] **4:11** Ambal na pastor alin ta Latin na linggwai na beet ambalen manugbantay na gapaalab ta mga ayep labi en gid ta mga karniro. Gani, mga paumaw na pastor iran an na katengdanan manugtabang daw manuglaygay tak yi paryo ta pagpakaan ta ispiritwal na kinanglanan aged maglig-en pagtuo an ta mga mimbro ta simbaan.

paryo ta bata na dali nang maluko. Dapat na mag-ambal ki daw magpati ki man ta kamatuuran na may gugma ki ta Dyos daw ta kada isya aged ta tanan na mga buaten ta daw ambalen magparyo ki pa ki Cristo na ate na pangulo. ¹⁶ Tenged ta pagdumala Cristo ki kiten, paryo ki ta isya na lawa na mga parti an naplastar ta usto daw lig-en man pag-anget-angetay ta mga leke-lekean na tanan na mga parti magbiskeg pa gid daw makagiyo ta usto. Iling man tan, daw kiten na mga gatuo magpalanggaay pa gid daw magtuman ta usto ta ubra na papabuat Cristo ta kada isya ki kiten, maglig-en pa gid ate na pagtuo paagi ta iya na tabang na may pag-ugyunay.

Pagsunod Ta Batasan Na Igo Ta Mga Gatuo

¹⁷ Anduni, tenged ta uturidad na paatag ta Ginuo ki yaken, galaygay a gid na dili kaw en munod ta batasan ta mga ittaw na ula gapati ta Dyos. Iran an na pabuat naan alin ta isip danen na ula pulos. ¹⁸ Dili kaintindi danen an parti ta Dyos daw ula man danen kabaton ta bag-o na kabui na atag ta Dyos tak dili danen an miag na mlaman kamatuuran an daw dessan gid iran an na ulo. ¹⁹ Danen an mga ula gayya. Gapagusto nang en ta pagbuat ta mga makagayya daw sigi-sigi nang en buat ta maski ino na malain. ²⁰ Piro kyo yan a, na gatuo kaw ki Cristo, iya na batasan na natudlo ki kyo na inyo na pasunod dili paryo ta iran na batasan na malain! ²¹ Sigurado a na nlaman nyo gid parti ki Cristo daw sakep kaw en ki kanen. Natudluan kaw gid ta kamatuuran na alin ki Cristo. ²² Natudlo ki kyo na dapat isaben

dati nyo an na batasan na paryo pasilian nyo daan na bayo ta bag-o. Dati, inyo nang an na mga liag pasunod nyo daw salig nyo dayad pa, piro ta matuod, malain. ²³ Natudlo man ki kyo na dapat bag-uon kaw ta Dyos na yon man isip nyo an magbag-o. ²⁴ Natudlo pa gid ki kyo na dapat sunuron nyo bag-o na batasan na alin ta Dyos na paryo na may pasuot kaw na bag-o na bayo. Bag-o an na batasan na paatag ta Dyos paryo ta iya na batasan. Daw bag-uon ki ta Dyos, kiten i magparyo ki kanen na matareng gid daw ula man sarang sawayen.

²⁵ Tened ate na pasunod bag-o na batasan na alin ta Dyos, dili ki en magbula. Dapat pirmi matuod ate na ambal naan ta ate na mga duma tak paryas ki nang na mga sakep ki Cristo. ²⁶ Ambligan nyo gid na daw maggilek kaw, dili kaw makasala. Dili palugayen gilek nyo an na maabutan ta pagsalep ta adlaw. ²⁷ Dili nyo man tagan ta lugar Satanas an na magtintar ki kyo na makasala kaw. ²⁸ Daw kino na ganakaw, dili din en isaben. Dapat kanen an mangita ta dayad na pangabuian aged magtabang man kanen an ta mga itaw na gakinanglan. ²⁹ Dili kaw magambal ta malain. Dapat magambal kaw nang ta dayad na naan ta lugar daw magpabiskeg man ta nakem aged inyo na ambal para ta kayaran ta mga itaw na gapamati. ³⁰ Dili kaw man magbuat ta maski ino na yon tenaan na mangasebe Dyos Ispiritu Santo. Kanen an paatag ta Dyos ki kiten para pamatuod na kiten iya gid na mga itaw tak kumplituon din pa gid tanan para ta mga itaw na patubos din. ³¹ Dili magsakit beet nyo, dili

kaw gulpi maggilek, dili mag-init gid ulo nyo, dili magbutalay daw dili nyo man pakalainen duma na mga itlaw. Daw ino pa na malain kuntra ta duma na mga itlaw, dilian nyo. ³² Mas dayad na magmiaray kaw, magpalanggaay daw magpatawaray kada isya ki kyo paryas ta pagpatawad ta Dyos ki kyo paagi ki Cristo.

5

¹ Gani, sunuron nyo Dyos an na paryo kaw ta isya na bata na gasunod ta ugali ta iya na amay tak kyo yan pinalangga din na mga bata. ² Dapat makita ki kyo na gagugmaay kaw na paryo ta paggugma Cristo ki kiten na paatag din iya na kabui na napatay para ki kiten. Iya an na pag-atag ta iya na kabui paryo ta ammot na alad na makapalipay ta Dyos.*

³ Dapat ula gid ki kyo gabuat ta malaw-ay ta panan-aw ta Dyos daw gabuat ta malain daw gapangabot pa gid ta tama na mga betang tak mga buat na iling tan dili dayad ki kyo na mga itlaw na iya ta Dyos. ⁴ Dili kaw mag-ambal ta law-ay daw ula pulos na mga isturya. Dili kaw man maglaeg-laeg ta dili dayad matian ta duma. Ambal an na iling tan dili dayad ki kyo. Mas dayad na magpasalamat kaw ta Dyos. ⁵ Nlaman nyo gid na ula gid labet ta pagdumala Cristo daw Dyos mga itlaw an na gabuat ta malaw-ay ta panan-aw ta Dyos, mga gabuat ta malain daw mga gapangabot pa gid ta tama na mga betang. Bisan kino na magpangabot ta tama pa gid na

---

* **5:2** Naan ta Exodo 29:15-18 pwidi nyo mabasa parti daw ino beet ambalen ta ammot na alad.

mga betang, makasala kanen an paryo ta mga itlaw na gasirbi ta mga dyos-dyusan tak palabi din mga betang kaysa ta Dyos. ⁶ Dili kaw man magpaluko ta mga itlaw na gambal na mga buat na pasambit ko dili malain. Ta matuod, tenged ta iling tan na malain na mga buat, gagilek Dyos an daw pasilutan din mga itlaw an na ula gasunod ta iya na liag. ⁷ Gani, dili kaw maglabet ta buat danen ⁸ tak anduni paryo kaw “naan ta pawa” tenged sakep kaw en ta Ginuo. Dati, paryo kaw “naan ta delem” tak ula gasunod ki kanen. Gani, sunuron nyo batasan na igo ki kiten na mga “naan ta pawa”. ⁹ Iling tan ake na laygay tak daw kino “naan ta pawa”, iya na batasan magbag-o na kanen an miad, matareng daw masaligan. ¹⁰ Tenged sakep kaw en ta Ginuo, isipen nyo daw ino inyo na buaten na makapalipay ki kanen. ¹¹ Dili kaw maglabet ta ula pulos na ubra ta mga itlaw na “naan ta delem”. Magpadayon kaw ta pagbuat ta mga miad aged mapakita nyo na iran an na mga pabuat malain. ¹² Mga malain an na buat danen naan ta tago, bisan sambiten nang, makagayya gid. ¹³⁻¹⁴ Piro, mga buat na miad paryo ta isya na gapawa naan ta delem tak tanan na naan ta delem makita paagi ta gapawa. May ambalanen na: Mugtaw ka, kaon na paryo ta itlaw na gatunuga.

Mangon ka, kaon na paryo ta itlaw na nap-atay

para pawa an Cristo naan ki kaon.†

---

† **5:13-14** Naan ta ambalanen na pasambit naan ta birsikulo trisi daw katarsi, itlaw na bugtaw en, bangon en daw naan ki kanen pawa an Cristo beet ambalen mga gatuo ki Cristo.

¹⁵ Gani, kyo yan na “naan ta pawa”, ambligan nyo gid ta usto batasan nyo an. Dili kaw magparyo ta itlaw na ula isip. Dapat magparyo kaw ta itlaw na maalam ¹⁶ na gakalet ta tanan na upurtunidad aged magbuat ta mga miad tak anduni na timpo tama na mga itlaw na gabuat ta malain. ¹⁷ Dili kaw man magparyo ta itlaw na buang-buang. Dapat intindien nyo ta usto daw ino gid liag ta Ginuo. ¹⁸ Dili kaw sali ta inem ta makaingaw na inemen tak itlaw na ingaw, gapagusto nang ta mga ubra na dili dayad. Dapat na magpasakep kaw pirmi naan ta Dyos Ispiritu Santo. ¹⁹ Bilang mga gapasakep naan ta Dyos Ispiritu Santo, naan ta inyo na pagtipon magkanta kaw na gamiten nyo mga salmo, mga kanta na pangsimba daw duma pa na mga kanta ta mga gapasakep naan ta Dyos Ispiritu Santo. Manta kaw man na may pagdayaw naan ta Ginuo na terek ta inyo na tagipusuon. ²⁰ Magpasalamat kaw man pirmi ta Dyos Amay tenged ta tanan tak sakep kaw ta ate na Ginuo Jesu-Cristo. ²¹ Bilang mga gapasakep naan ta Dyos Ispiritu Santo, dapat anda kaw gid na magpasakep ta kada isya tenged ta pagtaod nyo ki Cristo.

²² Parti ta ate na pagpasakep ta kada isya, may laygay a ki kyo na mga bai na may sawa. Magpasakep kaw naan ta inyo na sawa tenged iling tan na buat pagtuman ta liag ta Ginuo. ²³ Magpasakep kaw naan ta inyo na sawa tak mga mama an gapanguna ta iran na sawa, paryo ki Cristo na ate na manluluwas, kanen gapanguna ta tanan na mga gatuo na paumaw man na iya na lawa. ²⁴ Gani, mga bai an dapat magpasakep naan ta

iran na sawa parti ta tanan paryo ta pagpasakep ta mga gatuo naan ki Cristo.

²⁵ Kyo man na mga mama, gugmaen nyo sawa nyo an paryo ta paggugma Cristo ki kiten na paatag din iya na kabui na napatay para ki kiten ²⁶ aged buaten ki na matareng na mga itlaw ta pagkamang din ta ate na sala paagi ta iya na pulong na papatian ta na paryo ki palimpyuan ta waig. ²⁷ Pabuat ki din na matareng na mga itlaw aged kiten na mga gatuo magtubang ki kanen na limpyo en daw ula masaway na paryo ta kasalen na bai na sikad dayaw na ula mansa daw ula dipirinsya daw duma pa na lain na makita. ²⁸ Bakod gid paggugma Cristo ki kiten na mga gatuo! Iling man tan dapat mga mama an maggugma ta iran na sawa na paryo ta paggugma danen ta iran na kaugalingen. Bisan kino na gagugma ta iya na sawa, gagugma man ta iya na kaugalingen ²⁹ tak ula may gakontra ta iya na kaugalingen. Bisan kino na itlaw, paasikaso din daw paamblian ta usto iya an na kaugalingen. Iling man tan pabuat an Cristo ki kiten na paamblian ki din na mga gatuo. ³⁰ Nlaman ta na kiten i paamblian din tak paryo ki gid mga parti ta iya na lawa. ³¹ Naan ta sinulat na pulong ta Dyos nabatang iling ti: “Yon tenaan na mama malin ta pudir ta iya na amay daw inay tak kanen daw iya na sawa magdumaay na danen na darwa mimo na isya.”[†] ³² Makatingala gid na kamaturan naan ta sinulat na pasambit ko. Ta isip ko, ambal na “darwa mimo na isya” beet ambalen

---

[†] **5:31** Genesis 2:24

Cristo daw mga gatuo. ³³ Piro, ambal ya parti man ta mga magsawa. Kada isya ki kyo na mga mama, gugmaen nyo sawa nyo an paryo ta inyo na kaugalingen. Kyo man na mga bai, dapat tauron nyo inyo an na sawa.

6

¹ May laygay a man ki kyo na mga bata. Tumanen nyo ginikanan nyo an tak iling tan igo na buat ta mga gapasakep ta Ginuo. ² Yi una na sugo ta Dyos na may pangako: “Tauron nyo inyo na amay daw inay ³ para magdayad inyo an na pangabui daw maglawig man kabui nyo an naan ta kalibutan i.”* ⁴ Kyo man na mga amay, ambligan nyo inyo na pagtratar naan ta inyo an na mga bata na dili danen magilek ki kyo ta subla na pagsakit nyo ta iran na beet. Miad pa na tudluan nyo daw laygayan danen an na magsunod ta liag ta Ginuo.

⁵ May laygay a man ki kyo na mga suguon. Tumanen nyo gid amo nyo an na may pagtaod ki danen. Inyo na pagtuman ki danen dapat terek ta inyo na tagipusuon na paryo na Cristo inyo an na patuman. ⁶ Dapat dili pakita-kita nang inyo an na pagtuman naan ta amo nyo. Magtuman kaw na may dayad na nakem tak iling tan liag ta Dyos para ki kyo na mga gasirbi ki Cristo. ⁷ Magsirbi kaw ta inyo na amo na may kalipay ta nakem na paryo inyo na pagsirbi naan ta Ginuo, dili naan nang ta itlaw. ⁸ Nlaman nyo gid na kada itlaw, suguon man daw dili suguon, maskin ino na dayad na

---

* **6:3** Exodo 20:12; Deuteronomio 5:16

paubra din, may batunon na dayad na bales na naan alin ta Ginuo. ⁹ Kyo man na mga amo, magpasunaid kaw man ta inyo na mga suguon. Dili nyo en sali ta palleg danen an tak nlaman nyo na kyo yan daw danen an paryo nang na sakep ta Ginuo na naan ta langit. Nlaman nyo man na Ginuo an ula may palabi na ittaw.

Mga Kinanglanan Para Magkuntra Ta Malain na Mga Ispiritu

¹⁰ Yi pa liag ko na inyo na buaten: Magpadayon kaw ta lig-en na pagtuo ta tabang ta Ginuo paagi ta bakod din na gaem. ¹¹ Beet ambalen na dapat na gamiten nyo tanan na paatag ta Dyos ki kyo aged masarangan nyo na magkuntra ki Satanas daw dili kaw din man madayaan. Daw gamiten nyo tanan na mga paatag ki kyo, paryo kaw ta mga sundalo na kumplito gamit an na panggira. ¹² Tanan gid na paatag ta Dyos kinanglan gamiten ta tak dili mga ittaw nang ate na kuntra. Ate na kuntra mga malain na ispiritu na mga gapanguna, mga may uturidad, mga gagaem ta mga gaubra ta malain naan ta bilog na kalibutan daw duma pa na mga malain na ispiritu na may gaem. ¹³ Gani, gamiten nyo tanan na naan alin ta Dyos aged ta adlaw na gamuon kaw danen, masarangan nyo na kuntraen na paryo kaw ta sundalo na tapos ta gira padayon man gyapon naan ta iya na tin-degan. ¹⁴ Iling ti mga paagi na mag-anda kaw na paryo ta sundalo na gatindeg daw listo gid na magtubang ta gira: Magpati kaw ta kamatuuran na alin ta Dyos na paryo ta tagkes na naan en ta awak ta sundalo na beet ambalen na kanen

anda en. Sunuron nyo pamatasan na igo ta itlaw na matareng na paryo ta pangsagang ta lawa ta sundalo na pasuot din para dili maninaan. ¹⁵ Maganda kaw na magsugid ta miad na balita parti ta pagpatawad ta Dyos ta mga itlaw na paryo kaw ta anda na sundalo na takked en sandal na panggira naan ta iya na batiis.† ¹⁶ Dugang pa ta pasambit ko i, magsalig kaw ki Cristo para makabatok kaw ta tanan na mga tintar daw pagpangabot Satanas na paryo kaw ta anda na sundalo na gadala ta taming‡ na pangsagang para matapna galayog na uwas na may apoy. ¹⁷ Pirmi nyo demdemen na naluwas kaw en ta Dyos na paryo kaw ta anda na sundalo na may kalo na ilmit na pabaton din en alin ta manug-atag ta armas. Paagi ta Dyos Ispiritu Santo gamiten nyo pulong an ta Dyos ta inyo na pagbatok ki Satanas na pulong i paryo ta ispada§ na pabaton nyo man en.

¹⁸ Ta tanan na pag-anda nyo, mangamuyo kaw pirmi ta tanan na uras paagi ta tabang ta Dyos Ispiritu Santo ta maski ino na pangabayen nyo naan ta Dyos. Alisto kaw daw prusigiran nyo pirmi na pangabayen Dyos an na tabangan tanan din na mga itlaw ¹⁹ asta yaken i man. Mangabay

---

† **6:15** Isaias 52:7 ‡ **6:16** Ta timpo Pablo, taming an klasi ta pangsagang na pagamit ta mga sundalo. Purma ta taming langkaw na paryo sara ta ngaan balay. Taming an buat alin ta kaoy daw may apin na gaming daw langgit ta ayep. Daw magsulong ta gira, iran na taming pabasa anay danen aged gaapoy na uwas alin ta kuntra na migo naan ta taming, mapatay dayon. § **6:17** Ispada an na pasambit naan ta birsikulo disi-syiti darwa sellab daw kalangkawen an mga appat nang dangaw. Iling tan na ispada pagamit naan ta pangseeray na gira.

kaw ta Dyos na tabangan a din daw ino ambalen ko aged dili a madlek na magsaysay ta kamaturan na anduni papasugid en ta Dyos paagi ta miad na balita.* ²⁰ Pasugid ko miad na balita tak yaken i isya na papadala Cristo daw tenged ta ake na pagsugid, pakadinaan a naan ta prisuan. Mangabay kaw ta Dyos na kabay pa tagan a din ta biskeg na nakem na magpadayon a ta pagsugid tenged iling gid tan dapat ko na buaten.

Katapusan Ta Yi Na Sulat

²¹ Anduni, liag ko na mlaman nyo daw ino ake na kaimtangan daw ubra. Gani, Tiquico nang en bala magbalita ki kyo ta tanan parti ki yaken. Kanen an ate na palangga na utod ki Cristo daw gaunong gid na manugsirbi ta Ginuo. ²² Gapangabay a ki kanen na miling ki kyo para mlaman nyo ame i na kaimtangan daw para man biskegen din inyo na nakem.†

²³ Kabay pa na paagi ta tabang ta Dyos Amay daw Ginuo Jesu-Cristo, kyo na mga utod ko ki Cristo magtawway inyo na nakem, maggugmaay ta kada isya daw magpadayon kaw ta pagsalig nyo ta Dyos. ²⁴ Kabay pa man na kyo yan tanan na mga ula gauntat ta paggugma naan ta ate na Ginuo Jesu-Cristo, mabaton nyo mga kaayaran na alin ta Dyos.

---

* **6:19** Naan ta Efeso 3:5-6 pwidi nyo mabasa daw ngaran sa na papasugid ta Dyos. † **6:22** Naan ta Efeso 3:13 pwidi nyo mabasa parti daw ino rason na kinanglan na biskegen Tiquico iran an na nakem.

**Pulong ta Dyos: Genesis daw bag-o na
kasugtanan
New Testament in Kagayanen**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kagayanen

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789718260722

The New Testament

in Kagayanen

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

709ea6af-436e-5fdf-ab05-7100c7987131